

เรื่องของความเกิด-ดับ แสดงธรรมโดย หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

วัดหินหมากเป้ง

ด.พระพุทธบาท อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

ต้นตอที่ทำให้เกิดทุกข์และดับทุกข์

ในโลกนี้นอกจากรูปกับนาม คือกายกับใจแล้วจะมีอะไรอีก สุขและทุกข์ก็ดี นอกจากทุกข์กายและทุกข์ ใจแล้วจะมีอะไรและที่ไหนอีกเมื่อของทั้งสองอย่างนั้นเกิดขึ้นแล้วหากไม่ตั้งอยู่บนกายและบนใจนี้แล้วก็ไม่ ทราบว่ามันจะตั้งอยู่ได้อย่างไรและที่ไหน จิตก็เหมือนกันถ้าบุคคลจะทำการใด ๆ เพื่อให้พ้นไปจากทุกข์ ถ้าไม่ทำให้พ้นไปจากกายจากใจนี้แล้วก็จะเพื่อประโยชน์อันใด แต่ทุกข์ก็มีอิทธิพลเหนือคำสั่งสอนของครูบา อาจารย์และใครๆ ทั้งหมด ทุกข์นั้นแหละ เป็นเครื่องหล่อหลอมคนให้เป็นคน ให้มีความขยันหมั่นเพียรให้พึ่ง ตนเองได้ ให้เป็นครูบาอาจารย์อบรมสั่งสอนคนอื่นอย่างดีที่สุด ทุกข์เป็นมัจจุเทศก์นำทางให้คนตั้งตัวได้ทุกข์ เป็นเครื่องดึงดูดให้คนสร้างความคิดความงาม มีทำทานรักษาศีลเป็นต้น

ทุกข์เป็นเครื่องวัดความสุขเสมือนปรอทเป็นเครื่องวัดอุณหภูมิ ผู้มีความสุขมากสุขน้อยต้องเอาทุกข์เข้าไปวัด เทียบ ผู้เกลียดทุกข์ไม่ชอบทุกข์ก็คือผู้ที่ไม่มีการวัด ผู้ชอบทุกข์รักทุกข์ก็คือผู้มีปรอทแต่ไม่ได้ทำการวัด ผู้เจริญญาณและนิรโรคให้ได้ก็ต้องใช้ปรอทนี้เป็นเครื่องวัด **กายกัมไบ**นี้เป็นพื้นฐานของโลก (คือทุกข์) ผู้มีปัญญาทั้งหลายหยิบยกเอาทุกข์อันนี้ขึ้นมาพิจารณา จนทราบเรื่องของทุกข์พร้อมด้วยมูลเหตุให้เกิดทุกข์แล้วปล่อยวางทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นได้ด้วยอุบายปัญญาอันชอบ จนบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ก็ล้วนแล้วแต่มาตั้งต้นดำเนินไปจากกายกัมไบ (คือทุกข์) นี้ทั้งนั้น

**จะเห็นกายกัมไบแบ่งภาคกันได้
ต่อเมื่อจิตเข้าถึงฌาน-สมาธิ แล้ว**

จิตเป็นของหาตัวตนมิได้ ต่อเมื่อประสมโรงกันเข้ากับกายแล้ว จึงจะแสดงอาการออกมาให้ปรากฏแก่ สายตาของของคนอื่นได้ จิตเป็นสภาวะธรรมอันหนึ่ง ซึ่งใครๆ ซึ่ไม่ออกบอกไม่ถูก แต่ตัวของมันรู้ตัวมันเอง ถ้ามันส่งสายออกมาตามประสาทต่างๆ เช่นส่งออกมาตามจักขุประสาท เป็นต้น เรียกว่าจิต ถ้ามันไปรับเอาแสงสะท้อนของรูปที่มากกระทบจักขุประสาทนั้น เรียกว่าวิญญาณ ถ้ามันไปยึดเอา รูปนั้นเข้ามาไว้ เรียกว่าอารมณ์ ถ้าเกิดพอใจ ดีใจ เสียใจ อะไรขึ้นมา เรียกว่าเวทนา ถ้าเกิดความอยากให้ มันเป็นอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา หรือไม่อยากให้เป็นอย่างนั้นอีก เรียกว่า ตัณหา ชื่อของจิตนี้มีมากเรียกตาม อาการลักษณะของมันที่มันแสดงออกมา ที่สมมุติเรียกชื่อมานี้ เป็นแต่เพียง เล็กน้อยตามความเข้าใจของผู้เขียนเท่านั้น

ท่านผู้รู้ทั้งหลายอาจเรียกได้มากและสมมุติได้มากกว่านี้

หรืออาจเรียกชื่อผิดแพกออกไป จากนี้ก็ได ที่แสดงมานี้ พอให้เข้าใจถึงเรื่องที่ว่า จิต-วิญญาณ-อารมณ์-เวทนา ยัง ก่อนยังไม่จัดเข้าเป็น กิเลสพอเข้าเขตตัณหาแล้วนั้นแล จิตตอนนั้นจึงจะมีตมมเศร่าหมอง ที่เรียกว่า กิเลส ตัณหา ก็ต้องเกิดตาม สายรูปธรรม มีรูป-เสียง เป็นต้น ฉะนั้น เพียงแต่ลำพัง จิต-วิญญาณ-อารมณ์- เวทนา จึงยังไม่เกิด กิเลส พอถึง ชั้นตัณหาจึงเกิดกิเลส ที่ท่านแสดงถึงเรื่อง กิเลสพันห้าตัณหาร้อยแปดก็จัดตามสายนี้เอง

เรื่องทั้งหมดที่อธิบายมานี้ ถ้าหากจิตยังไม่เข้าถึง ฌาน สมาธิ ระวังอารมณ์ภายนอกให้ขาดออกจากจิตเสียก่อน แล้ว ถึงแม้ ชื่อและนามของกิเลสเราจะจำได้แม่นยำสัก ปานใดก็ตาม จะไม่มีวันรู้หน้าตาตัวจริงของกิเลสเลย เพราะกิเลส เป็นสภาวะธรรมอันหนึ่งเหมือนกัน เมื่อจิตที่ อบรมดีแล้วแบ่งภาคออกมาจากรูปธรรมได้ นั้นแลจิตจึงจะ สามารถรู้ตัวกิเลสได้ถูกต้อง กิเลสของจิตเมื่อผู้มาเข้าใจ โดยนัยนี้แล้ว สามารถชำระให้สะอาดบริสุทธิ์ได้ **ส่วนกาย เป็นรูปธาตุ จะชำระอย่างไรๆ ภายในใจก็ยิ่งสกปรก อยู่เช่นเดิม ดีหน่อยเมื่อชำระใจให้สะอาดดีแล้ว อาการกิริยาของกายมันจะเรียบร้อยขึ้น**

กายกับใจเมื่อประสมโรงกันเข้าแล้วย่อมสามารถกระทำ กรรมใดๆได้ทุกอย่างไม่เลือก แล้วแต่จิตจะ บัญชา แต่ผล กรรมหรือผลงานที่เรียกว่าวิบาก ที่ทั้งสองร่วมกันกระทำนั้น เมื่อยังอยู่ร่วมกันก็ร่วมกันรับร่วมกันเสวยต่อไป เมื่อรูปแตก กายดับเขาหนีไปตั้งทัพอยู่เฉพะเขา คือเป็นดิน น้ำ ไฟ ลม ตามสภาพของมันแล้ว **คราวนี้จิตเป็นผู้รับเคราะห์ กรรมแต่คนเดียว เหมือนลูกไม้มีทุเรียนเป็นต้น เมื่อแก่สุก งอมแล้วหลุดหล่นลงจากต้นโดยมิได้บอกกล่าวลาต้นเลย ได้เมล็ดได้เนื้อสุกหอมหวานแล้วก็ไป เมื่อเมล็ดยังไม่สืบ ไม่เนาเขาไปสร้างต้นสร้างผลงอกงามขึ้นอีก จิตก็เช่นนั้น เหมือนกัน เมื่อกายแตกดับไม่รู้รู้อะไรแล้ว จิตเป็นผู้**

รับภาระผล กรรมแต่ผู้เดียว ผลกรรมนี้แหละที่จะนำ จิตให้ไปก่อเกิดในภพนั้นๆ ต่อไป

สมดังพุทธภาษิตว่า กัมมัชสะกา จิตสร้างกรรมอันใดไว้ กัมม
ทายาทา จิตผู้สร้างกรรมนั้นแล จักได้รับผลของกรรมนั้น
ต่อไป กัมมโยนิ กรรมเป็นผู้ให้กำเนิด กัมมพันธุ กรรมเป็น
ต้นตระกูลของความเกิด กัมมปฏิสรณา กรรมเป็นที่พึงของ
จิต หรือจิตอาศัยกรรมเป็นที่ดำเนินก็ว่า

จิตที่จะไปเกิดในกามภูมิ

รูปกับนามหรือกายกับจิตนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของกามกิเลส
ถ้าจิตยังกอบปรัดด้วยกามกิเลสอยู่แล้ว จำต้องมา เกาะเกี่ยว
เกิดในกามภูมินี้อีกต่อไป กามภูมิเป็นศูนย์กลางของภูมิ
ทั้งหลาย ผู้ที่จะไปเกิดในสุคติกามาพจรทั้ง 6 เป็นต้น ก็
ต้องมาสร้างสมเสียบ้างเอาจากนี้ **ผู้จะไปสู่อบายภูมิมีสัตว์
ดิรัจฉานเป็นต้น ก็ต้องมาสร้างสมเอาบาปกรรม ณ
ที่นี้ทั้งนั้น แม้ผู้ที่ท่านจะถึงมรรคผลนิพพาน ก็ต้องมา
สร้างบารมีเอา ณ ที่นี้ทั้งนั้นเหมือนกัน** กามภูมิเป็น
สถานที่น่าอภิรมย์ชื่นใจของผู้ยังไม่อิ่มไม่พอในกาม
ทั้งหลายจึงได้นามเรียกว่า กามคุณห้า ได้แก่ รูป-เสียง-
กลิ่น-รส-โผฏฐัพพะ ทั้งห้านี้อำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ผู้ยัง
ต้องการ และปรารถนาอยู่นั้นเองแต่ผู้มี ปัญญาพิจารณา
เห็นโทษของกามคุณทั้งห้าแล้ว รู้สึกอิ่มพอและเบื่อหน่าย
สละถอนเสีย ดังได้อธิบายมาแล้วใน กามาทีนพฯ

จิตที่พอใจรักใคร่ติดมั่นอยู่ในกามภูมิ ย่อมยินดีพอใจอยู่กับ
อารมณ์ทั้งห้ามีรูปเป็นต้น แม้จะประกอบกรรมใดๆ ก็ย่อม
หวังผลเพื่ออารมณ์ทั้งห้านี้ทั้งนั้น เมื่อกายกับใจยังร่วมกัน
สร้างกรรมที่เป็นกามาพจรกุศลอยู่ ผลที่ได้รับก็ร่วมกันเสวย
ต่อไป เมื่อกายทรงอยู่ตลอดกาลอายุขัยดับไปแล้ว ผล

กรรมนั้นยังไม่สิ้นจิดก็รับภาระต่อไป กรรมจะเป็นมัคคุเทศก์ นำจิดให้ไปเกิดในคติที่เป็นกามภูมิต่อไป จึงสมกับพุทธ ภาษิตที่ว่า กัมมังสัจเต วิภชตี ความว่ากรรมที่สัตว์ ทั้งหลายทำไว้แล้วนั้นแล จะเป็นผู้จำแนกสัตว์ให้ เป็นไปตามอำนาจของมัน คนเราจะตกแต่งเอาตาม ขอบใจไม่ได้ ผู้มาพิจารณาเห็นโดยนัยนี้แล้ว จึงควรสร้าง แต่กรรมดีอันจะนำตนให้ไปเกิดในภูมิอันสุขที่ตนปรารถนา ก่อนจะถึงโอกาสนั้น

กายแตกดับ แต่จิดที่ยังมีกิเลสอยู่ยังไม่ดับ

กายและจิดเมื่อยังปกติคืออยู่ยอมทำงานร่วมกันได้ทุกๆ กรณี หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชำรุด พิการ นั้นแล จึงจะทำงานกันไม่ได้ เพราะขาดสายสัมพันธ์กัน สายสัมพันธ์ที่ว่านี้ หลักวิชาแพทย์เขาเรียกว่า เซลล์เช่นเซลล์สมอง สั่งงานให้คิดให้ส่งส่วยไปต่างๆ นานา เป็นต้น ทางพุทธศาสนาเรียกว่าประสาท เช่น ประสาทตา ทำให้เห็นรูป ประสาทหู ทำให้ได้ยินเสียง เป็นต้น แต่บางทีหมอเขาก็เรียกคนที่มีความคิดไม่ปกติว่า คนประสาท เลื่อมเหมือนกัน จะอย่างไรก็ตาม นักอภิมจิตหรือผู้ภาวนากรรมฐาน เชื่อมันลงแน่แน่ว ทีเดียวว่า

คนตายจิดออกจากร่างแล้ว ไม่ยอมรับรู้ ไม่ร่วมทำงานด้วยเซลล์หรือประสาท เซลล์หรือประสาท ก็จะไม่มืผลอันใดทั้งหมด เมื่อความอบอุ่นยังมีอยู่ เซลล์หรือประสาทก็อาจยังมี ปรากฎอยู่ก็ได้ แต่ไม่มีอันใดเป็นเครื่องรับรอง เพราะจิดผู้รับรู้ไม่มีเสียแล้ว เรื่องนี้เราจะ สังเกตเห็นได้ จากสัตว์ที่ตายใหม่ๆ ยังมีไออบอุ่นอยู่ ประสาทหรือเส้นเลือดของมันยัง กระตุกเต้นอยู่เลย นั้นแสดงว่าเซลล์หรือประสาทมันยังทำงานอยู่ แต่ชีพจรหรือลมมัน อ่อนจนไม่ปรากฏเสียแล้ว

ที่อธิบายมาทั้งหมดนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า เซลล์หรือประสาทมิใช่จิดเป็นผู้รับสัมผัสนั้นๆ เท่านั้น จิตต่างหากเป็นผู้รับรู้สัมผัสนั้นๆ แล้วก็ยังไม่ทำให้เกิดกิเลสอันใดขึ้นมาก่อน ต่อเมื่อเกิด ตัณหา อุปาทาน ดังได้อธิบายแล้ว จึงจะเกิดกิเลสขึ้นมา ฉะนั้น ถึงเซลล์หรือ ประสาทจะร่วมทำกรรม ด้วยกันกับจิดก็ตาม เมื่อยังอยู่ร่วมกันที่ร่วมกันเสวยผลของ

กรรมนั้นสืบไป เมื่อเซลล์หรือประสาทชำรุดทำงานตามปกติร่วมใจไม่ได้แล้วกายแตกดับ ผลของกรรมนั้น ใจจะเป็นคนรับเอา แต่ผู้เดียว แล้วผลกรรม คือวิบากนั้นแล จะเป็นมัลลกุเทศก์ นำจิตให้ไปเกิดในที่นั้นๆ ส่วนเซลล์ หรือประสาท อันเป็นรูปธาตุ ไม่สามารถสลายตัวหนีไป จากกามภูมิพื้นดิน อันนี้ได้สลายตัว จากนั้นแล้วก็ไปก่อตัวขึ้นในที่อื่นอีกต่อไป

พระอรียเจ้าที่ท่านชำนาญในการเข้าฌานบังคับจิตให้อยู่ในองค์ฌานอย่างเต็มที่ เข้านิโรธสมาบัติอยู่ได้ตั้งอาทิตย์ ลมหายบๆ ไม่ปรากฏระบายนอกมาทางจมูกเลย เรียกว่าดับลมหายใจเข้าออก แต่ยังไม่ตาย ร่างกายทุกส่วนยังปกติอยู่ตามเดิม แต่หมดความรู้สึกใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนลมอันละเอียดที่ซาบซ่านไปตามสรรพางค์กายยังมีอยู่ ถึงเซลล์หรือประสาทจะยังทำงานอยู่ก็ตาม แต่จิตไม่มารับรู้ด้วยแล้ว พอจะสรุปได้แล้วว่า คนเรานี้เมื่อรูปกับนามคือกายกับใจยังปกติอยู่ก็ทำงานร่วมกันไป บางทีจิตคิดจะทิ้งกายก็ทิ้งเอาเฉยๆ โดยกายไม่ยอมรับรู้ด้วยก็มีดังกล่าวมาแล้ว บทกายจะเบียดจิตก็มีช้อย่อยเหมือนกันอยู่ดีๆ บางทีช็อคตาย รถทับตาย ตกเครื่องบินตาย เส้นโลหิตแตกตาย ฯลฯ จิปาถะ ทั้งๆ ที่จิตมิได้มีเรื่องอะไรกับกายเลย มันแปลก กายกับจิตนี้ก่อนเขาจะมาอยู่ร่วมกันก็ไม่ได้สนิทสนมกันมาแต่ก่อนเลย เวลาเขาจะแยกทางกันไปก็ไม่ได้บอกเล่าเก้าสิบอะไร โดยเขาไม่ได้มีเรื่องอะไรกันสักนิดเดียว แล้วก็ไม่มีใครจะอาลัยอาวรณ์ถึงกันและกันเลย แยกทางกันไปแล้วก็แล้วกัน ถ้าอย่างนั้น อะไรเล่าเมื่อเจ็บหรือจวนจะตายทำให้เป็นทุกข์เดือดร้อน พระพุทธเจ้าตรัสว่า-นั่นคือกิเลส ใจมันไปหอบเอากิเลสมาไว้ที่ใจ คนเราเลยถือว่าใจเป็นกิเลส หากใจเป็นกิเลสเสียเอง แล้วใครเล่าจะชำระใจให้บริสุทธิ์ได้ใจมิใช่กิเลส กิเลสมิใช่ใจ แต่ใจไปรับช่วงเอาผัสสะอันเกิดจากอายตนะ เช่นตาเห็นรูปเป็นต้น แล้วเอามายึดไว้ที่ใจจนเกิดความรักใคร่พอใจ หรือเกลียดโกรธไม่พอใจ จึงทำใจให้มัวหมอง เพราะของสิ่งนั้นเป็นเหตุต่างหาก จึงเรียกว่า กิเลส ธาตุ ๔ ชั้น ๕ อายตนะ ๖ เป็นบัญญัติธรรมบอกให้รู้ว่า สิ่งนั้นชื่อว่าอย่างนั้นมีหน้าตาอย่างนั้นๆ ต่างหาก จิตเป็นผู้เข้าไปยึดเอาบัญญัติธรรมมาเป็นตนเป็นตัว เมื่อบัญญัติธรรมทำงานตามหน้าที่ของมันอยู่ จิตก็เลยถือว่าตนเป็นผู้รับหน้าที่ทำงานไปเสียเอง จึงเข้าใจว่าจิตของตนเป็นกิเลส ธาตุแท้ของตะกั่วก็เป็นตะกั่วอยู่ตามเดิม ถึงแม้จะประสมเข้ากันกับทองคำแล้วก็ตาม เมื่อได้ทองคำออกแล้ว ตะกั่วก็ต้องเป็นตะกั่วอยู่ตามเดิมนั่นเอง กายเป็นรูปธาตุ จิตเป็น

นามธรรม สังขารเป็นอาการของจิตคิดปรุงแต่งรูปธาตุมาเป็นพาหนะให้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อหมดความจำเป็นแล้วก็ทอดทิ้งไว้ที่เดิมของมัน สังขารจิตรกรช่างใหญ่สร้างโลกไม่มีที่สิ้นสุดไม่รู้จักเหน็ดจักเหนื่อย โลกนี้จึงกว้างใหญ่ไพศาลหากประมาณมิได้ ผู้เขียนรู้ตัวว่า เรามีสำนักกายวิภาคชีววิทยา ที่อธิบายไปนั้นเป็นเพียงมดของตนเอง เพื่อประโยชน์แก่อารมณ์ของผู้เจริญกรรมฐานเท่านั้น อาจผิดหรือถูกก็ได้ จึงขอภัยแต่ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใ้ ณ โอกาสนี้ด้วย หากผิดพลาดจะกรุณาเพิ่มเติมหรือให้ความสว่างอีกผู้เขียนก็ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

กรรมนิमितและคตินิมิตเป็นผู้นำให้ไปเกิดในคตินั้นๆ

ผลผลิตของกายกับใจร่วมกันกระทำไว้นั้นเรียกว่า "กรรม" ผลของกรรมที่จะนำไปให้เกิดผลนั้น หาตัวตนมิได้ แต่จะปรากฏเกิดขึ้นเฉพาะในใจของผู้กระทำเท่านั้น หากจะแสดงให้ปรากฏออกมาทางกาย และวาจาบางกรณี เช่นคนผู้เคยฆ่าหมูเป็นอาชีพโดยมิได้กระดากใจเลยแม้แต่น้อย เวลากายทรุดโทรมจวนจะตายอาจแสดงอาการสื่อถึงบาปกรรมของเขาที่กระทำไว้นั้น เช่นร้องออกมาเป็นเสียงสุกร แสดงปฏิกิริยาเหมือนสุกรจะตาย หรือทำท่าที่ฆ่าสุกรแล้วโฆษณาให้คนอื่นเขาเห็นโดยตนเอง ไม่ตั้งใจจะทำเช่นนั้นแต่มันเป็นไปเอง ดังนี้ เป็นต้น นั่นมันเป็นการแสดงถึงผลกรรมที่เขากระทำไว้เพียงเพื่อผู้ได้เห็นแล้วอนุমানเอาให้ใกล้เคียงความจริงเท่านั้น แต่ตัวกรรมและผลกรรมที่แท้จริงแล้ว ไม่มีใครรู้เห็นด้วยนอกจากตัวของผู้กระทำเท่านั้น กรรมนี้ท่านแสดงไว้ในธรรมวิภาคปริเฉท ๒ หลักสูตรนักรธรรมโท มีถึง ๑๒ แต่ในที่นี้จะไม่ขอนำมาอธิบายอีก เพราะในนั้นท่านอธิบายไว้ดีแล้ว ในที่นี้จะแสดงเฉพาะกรรมนิमितและคตินิมิตอันเป็นเหตุของยมบาลเท่านั้น ใครจะทำกรรมดีกรรมชั่วไม่ว่าในที่ลับและที่แจ้ง อย่าได้คิดว่าเหตุของยมบาลจะไม่รู้ไม่เห็นเลย เขาตามรู้ตามเห็นได้ทุกโอกาสทีเดียว

คนเราก่อนกายจะแตกดับเมื่อจิตปล่อยวางร่างกายไม่มีความรู้สึกแล้ว จะมีภาพอันหนึ่งเกิดขึ้นให้ปรากฏเห็นเฉพาะใจตนคนเดียวโดยที่เราจะตั้งใจดูหรือไม่ก็ตาม ภาพอันนั้นถ้าจะเปรียบให้เห็นง่ายๆ ก็คล้ายกับภาพนิมิตในความฝัน ภาพนิมิตอันนั้นแลมันจะมาแสดงผลกรรมของเราที่เราได้กระทำไว้แล้วในอดีต บางทีเราอาจลืมไปแล้วนาน แต่มัน

มาปรากฏให้เราเห็นและระลึกขึ้นมาได้ เป็นต้นว่าเราเคยได้สร้างโบสถ์วิหารถวายกฐินทานเป็นอาทิ วัตถุทานนั้นก็มาปรากฏขึ้นให้เราเห็น แต่ภาพนิมิตนี้จะสวยสดงดงามและวิเศษยิ่งกว่าที่เราได้กระทำไว้นั้น จนเป็นเหตุให้เมื่อเราได้เห็นเข้าแล้วเกิดปีติ อิ่มอกอิ่มใจจนหาที่เปรียบมิได้ แล้วจิตจะไปจดจ้องจับเอานิมิตนั้นมาไว้เป็นอารมณ์ ให้เกิดความสุขโดยส่วนเดียวที่เรียกว่า "สักกะ" ผู้สร้างบุญกุศลจะเห็นผลชัดแจ้งด้วยใจตนเองก็ตอนนี้ ที่นี้จิตมิได้เกี่ยวข้องกับกายอีกแล้ว กายจะเจ็บจะแตกจะดับจิตไม่รับรู้ทั้งนั้น ท่านแสดงไว้ว่า สัตว์จะตาย จิตทอดทิ้งร่างกายไปก่อนแล้วกายจึงกับภายหลัง แต่เมื่อเกิดรูปเกิดก่อน แล้วจิตจึงมาปฏิสนธิทีหลัง ที่ว่านี่คือจิตผู้รู้ซึ่งรับช่วงมาจากเซลล์หรือประสาท ไม่ปรากฏเสียแล้ว ณ ที่นั้น แต่เซลล์หรือประสาทยังสามารถทำงานอยู่ดังกล่าวแล้วเพราะความอบอุ่นยังมีอยู่ ความอบอุ่นนี้มันเกิดจากสวาบหรือกระบังลม กระบังลมยังไหวตัวอยู่ ลมก็ยังชานไปตามส่วนต่างๆของร่างกายได้อยู่ประสาทหรือเซลล์ก็ยังปรากฏอยู่ แต่ลมนั้นยังเหลือน้อยจนไม่สามารถจะยังชีพให้เป็นอยู่ได้ตามปกติ และในที่นี้จิตผู้รับช่วงจากเซลล์หรือประสาทก็ไม่ปรากฏเสียแล้วจึงเรียกว่า ตาย

ที่นี้เมื่อจิตได้รับความสุขโดยมโนทวารอันปราศจากเซลล์หรือประสาทดังกล่าวแล้ว มันมีความสุขอันหาประมาณมิได้ ฉะนั้นท่านจึงแสดงความสุขของผู้ทำบุญแล้วไปเกิดในสวรรค์ว่า เป็นความสุขยิ่งยอดแล้วก็เสวยความสุขนั้นอยู่นานแสนนาน ถ้าจะเทียบอายุของชาวสวรรค์ชั้นจาตุม๑ กับของมนุษย์แล้ว ร้อยวันร้อยคืนของมนุษย์นี้ จึงจะเป็นวันหนึ่งคืนหนึ่งของเขา แล้วอายุของเขาก็ยืนนานนับเป็นหมื่นๆปีเหมือนกันถ้าจะเปรียบพอจะอนุมานความสุขที่นั่น เหมือนความสุขที่ได้รับในขณะที่นอนฝัน ความสุขในขณะที่นั้นสุขมาก เพราะมิได้เอาเซลล์หรือประสาทมาใช้ร่วม สุขเฉพาะใจล้วนๆ ความสุขของพระอริยเจ้าที่ท่านเข้านิโรธสมาบัติก็ทำนองเดียวกัน ตรงกันข้ามผู้ที่กระทำความชั่วไว้ กรรมนิมิต ก็จะเกิดในขณะที่เดียวกัน แต่จะเป็นเรื่องทนทุกข์ทรมานมากจนเหลือจะอดทนเพราะกรรมตามสนอง ความทุกข์ทรมานของกายถึงขนาดร่างกายจะแหลกเหลวเปื่อยเน่าไปก็ตาม แต่มันก็ยังมิชีวิตอยู่ไม่ตาย ท่านเทียบอายุของสัตว์ในนรกไว้ว่า ร้อยวันร้อยคืนของชาวสวรรค์ชั้นจาตุม๑ จึงจะเป็นวันหนึ่งคืนหนึ่งของสัตว์ในนรก แล้วก็มีอายุยืนนานเป็นหมื่นๆปีเหมือนกัน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะความทุกข์มันเป็นของเผ็ดร้อนทนได้ยากไม่มีใครปรารถนา ถึงทุกข์จะเป็นของน้อยแต่มันมีน้ำหนักมาก ที่อธิบาย

มานี้เรียกว่ากรรมนิमित ขณะที่ชีวิตอยู่จิตย่อมร่วมกันทำงานกับเซลล์หรือประสาท แล้วสังขารเป็นผู้ปรุงแต่งให้กระทำกรรมนั้นๆ อย่างสนุกสนาน แต่เมื่อกายแตกดับ เซลล์หรือประสาทก็จะละหน้าที่ของตนเสีย กรรมที่ได้ร่วมกันทำไว้นั้น ก็จะมาปรากฏให้เห็นเป็นผู้รับมรดกแต่ผู้เดียว แล้วกรรมนิमितนั้นแล จะเป็นผู้บัญชาให้ไปเกิดในภพนั้นๆ อีกต่อไป ตามอำนาจและวิสัยของตน

เท่านั้นยังไม่พอ ด้วยพลังอำนาจของกรรม ยังให้เกิดคตินิมิตอีกอันจะชักนำให้ผู้กระทำกรรมนั้นๆ แล้วไปเกิดในที่นั้นๆ แล้วก็เกิดในลำดับเดียวกันกับกรรมนิमितนั่นเอง ให้ผลเป็นสุขเป็นทุกข์ก็เหมือนกัน แต่มันสอดส่องให้เห็นสภาพหรือสถานที่อันตนจะพึงได้ไปเกิด ชักจูงให้จิตเลื่อมใสพอใจในอันที่จะน้อมจิตให้เข้าไปยึดมันยิ่งขึ้น เช่นผู้ที่ได้สร้างบุญกุศลไว้ มีการทำทานเป็นต้นดังกล่าว จะเห็นสถานที่ที่ตนจะต้องไปเกิดหรือไปเสวยอานิสงส์นั้นอย่างน่ารื่นรมย์โรสุาน พร้อมด้วยเครื่องบริวารที่ตนได้ทำบุญไว้ แต่มันเป็นของวิเศษยิ่งกว่าที่เราได้ทำไว้นั้นเป็นไหนๆ เมื่อเห็นเข้าแล้วใจก็ปลื้มปิติอย่างยิ่ง บางทีอาจมีผู้มาชี้ให้เห็นว่าสิ่งเหล่านั้นสถานที่นั้นเป็นอานิสงส์ของท่านที่ได้ทำบุญไว้แล้ว หรืออาจมีผู้คนมารับแห่แหนไปด้วยความมีเกียรติก็ได้ ส่วนคติกรรมชั่วตรงกันข้าม มันให้เกิดความทุกข์แสนสาหัสเหลือที่จะอดกลั้น

นิमितทั้งสองคือกรรมนิमितและคตินิมิต ขณะที่มันปรากฏเกิดขึ้นให้เห็นด้วยใจนั้น ผู้ทำกรรมไว้แล้วจะระลึกถึงกรรมหนหลังที่ตนได้กระทำไว้แล้วในอดีตตลอดได้หมด ถ้าได้เห็นกรรมดีพร้อมทั้งนิमितที่ดีเป็นพยานก็จะอิมใจพลิดพลินอย่างยิ่ง ถ้าได้เห็นกรรมชั่วพร้อมทั้งนิमितที่เป็นอัปมงคล ใจก็จะหดหู่เดือดร้อนเป็นทุกข์มากแสนทวีคูณ เรื่องที่อธิบายมาทั้งหมดนี้ สมัยครั้งพุทธกาลก็เคยได้มีมาแล้ว แม้ในปัจจุบันนี้ก็มักจะไต่ยกันบ่อยๆ ผู้สนใจคงจะได้ทราบคืออยู่บ้างแล้วในเรื่องนี้ นิमितทั้งสองนี้บางทีกรรมนิमितเกิดก่อนแล้วคตินิมิตจึงเกิดภายหลังก็มี ไม่แน่นอน ถึงนิमितใดจะเกิดก่อนเกิดหลังก็จะนำทางให้เข้าถึงจุดเดียวกันนั้น

นิमितทั้งสองนี้เปรียบเหมือนตำรวจที่ชื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรมของยมบาล ตามสืบราชการลับทั่วทุกหนทุกแห่งตลอดเวลา ไม่ว่าใครจะทำกรรมดีกรรมชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง เขาทั้งสองจะต้องตามรู้ตามเห็นไปทั้งหมด ใครจะปกปิดอำพรางหรือแก้ตัว

อย่างไรๆ ไม่ได้ทั้งนั้นและคนที่ซื่อสัตย์สุจริตที่เที่ยงตรงรู้ดีกว่าตำรวจทั้งนายนี้ก็คือ ใจ
ของตนเองนั่นแหละเป็นคนแรก, บางคนอาจเข้าใจว่า กรรมดีและกรรมชั่วที่บุคคลได้
กระทำไปแล้วให้ผลในปัจจุบันนี้เอง เช่นสร้างกรรมดีไว้ย่อมมีผู้ยกย่องสรรเสริญให้
เกียรติรางวัลเป็นต้น ทำกรรมชั่วไว้ได้รับโทษทรมานเช่นประหารชีวิตและถูกจำจอง
เป็นต้น ผลอนาคตไม่มี นั่นมันเป็นเรื่องของอุกฤษฏ์ เห็นว่าโลกหน้าไม่มี บุญกรรมที่
ทำแล้วไม่มีผล มันเป็นภัยแก่สังขารของพระพุทธเจ้าอย่างร้ายแรง ในทาง
พระพุทธศาสนาถือว่า ผู้ทำกรรมดีกรรมชั่วยังมีกิเลสอยู่ ภพชาติก็ยังมิอยู่ กิเลสนั้นแล
เป็นมัลลเทศก์นำทางให้ไปเกิดในภพชาตินั้นๆ และได้เสวยผลกรรมที่ยังเหลืออยู่ในที่
นั้นๆ การได้รับผลกรรมไม่ว่าดีหรือชั่วในปัจจุบันเป็นแต่ผลกรรมมีประมาณเล็กน้อยใน
ปัจจุบันเท่านั้น ผู้เจริญรูปฌานก็จะเพ่งเอานิมิตรูปที่ปรากฏเป็นกสิณอยู่ที่ใจนั้นเป็น
อารมณ์ ให้นำไปเกิดในรูปภูมิ ผู้เจริญรูปฌานก็จะเพ่งเอาความว่างอันเป็นอารมณ์ของ
ฌานนั้นแลมาเป็นนิมิต เป็นอารมณ์ให้นำไปเกิดในภูมิที่มีแต่ความว่าง รูปภูมิเป็นภพที่มี
รูปละเอียด ไม่ได้ใช้เซลล์หรือประสาทอย่างธรรมดาสามัญ เช่นมนุษย์ของเรา
ทั้งหลายนี้ แต่เป็นรูปของจิต ท่านผู้เข้าถึงแล้วย่อมทราบได้ดีในเรื่องนี้ คนธรรมดา
สามัญอย่างพวกเราทั้งหลายนี้ พุดไปมากก็เลอะเลือนไปเปล่าไม่เข้าที่ ยิ่งรูปฌานแล้วก็
ยิ่งเป็นของเหลือวิสัยที่พวกเราจะอนุมานเอาได้ ยิ่งอนุมานก็มีแต่จะผิดหนักเข้าทุกที

สรุปแล้วนิมิตเป็นผู้นำทางให้ผู้อยู่ยังมีกิเลสอยู่ไปเกิดในคตินั้นๆ ผู้เข้าถึงรูปฌานและอรุ
ฌานแล้วก็ยังตกอยู่ในคติเดียวกันนั้น บางท่านอาจเข้าใจไปว่า เวลาจนจะตายจึงจะ
ระลึกเอาแต่นิมิตที่ดีเพื่อนำทางไปสู่สุคติ ข้อนี้ย่ออย่าพึงคิดเลยเสียเวลาเปล่า เป็นเรื่อง
ของการแก้ตัวของผู้ประมาทแล้วต่างหาก คนเราเกิดมาแต่ละชาติมา สร้างกรรมชั่ว
มากกว่ากรรมดี แม้แต่ละวัน หากจะมาหักลบกันแล้ว อยู่ดีๆ ปกตินี้แหละ ไม่มีเหตุการณ์
อะไรเกิดขึ้นเลย กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม ของแต่ละบุคคลนั้น จะเหลือทุจริต
มากกว่าสุจริตเป็นอเนกทีเดียว แล้วเมื่อจนจะตายจึงจะไม่ร้ายไปกว่านี้อีกหรือ ขนาดผู้
บำเพ็ญกุศลระลึกเอาผลอันดีของความดีงามไว้เป็นอนุสติตลอดกาล นอนหลับ
นอนฝันก็ปรากฏเห็นเป็นภาพนิมิตอยู่อย่างนั้น นั่นก็มีไฉจะพ้นจากทุกข์ไปได้ทีเดียว มัน
เป็นแต่ทางให้เข้าถึงสุคติเท่านั้น

ทางให้ถึงความดับภพดับชาติ

ภพชาติเป็นตั้งของกองทุกข์ ทุกข์ทั้งหลายมากองอยู่ที่ผู้ยังมีภพชาตินี้ทั้งนั้น ภพชาติจะเกิดมีขึ้นมาได้ก็ต้องอาศัยผู้ยังมีกิเลสอันเป็นคู่กันกับนิमित นำให้ไปเกิดในที่นั้นๆ ผู้ต้องการอยากจะให้ดับภพดับชาติ ก็ต้องพยายามอย่าให้นิमितทั้งสองนั้นเกิดขึ้นได้ในเมื่อจวนจะแตกดับนิमितทั้งสองเราจะแต่งเอาตามปรารถนาไม่ได้ แต่มันเป็นไปตามบุญกรรมกิเลสของแต่ละบุคคลที่ได้สร้างเอาไว้ดังกล่าวแล้ว

๑. เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเราจะทำอย่างไร จึงจะไม่ให้นิमितเกิดขึ้นได้ในเมื่อจวนจะแตกดับ

ตอบ เมื่อเราเกิดมาจมอยู่ในกองแห่งทุกข์ทั้งหลายในป่าดงของกิเลสอันน่ากลัว แล้วเห็นผลของกรรมชั่วอันน่าสยดสยองอย่างยิ่ง จึงพอกันที แล้วบำเพ็ญแต่กรรมดีที่ให้ผลเป็นความสุข จนอึดพอในความสุขที่กรรมดีมอบให้ นั่นแล้วละความสุขนั้นเสียไม่หลงมัวเมาเอามาเป็นของตนของตัวอย่างจริงจัง เรียกว่าละทิ้งดีและชั่วเพราะอึดแก่ความต้องการทั้งหมดแล้ว นิमितทั้งสองนั้นจึงจะไม่เกิด

๒. หากจะมีคำถามว่า เมื่อยังไม่อึดในกรรมทั้งสองนั้นจะทำอย่างไร

ตอบก็ต้องสร้างกรรมดีต่อไป แต่อย่าไปสร้างกรรมชั่วเพิ่มขึ้นมาอีก เพราะกรรมชั่วเราได้สร้างมามากแล้ว จนมีผลเหลือที่จะเก็บและจำหน่ายออกได้แล้ว

๓. เมื่อชีวิตยังมีอยู่ กรรมดีกรรมชั่วก็ไม่ทำแล้ว แล้วจะอยู่และทำอะไรอีก

ตอบเมื่อชีวิตยังมีอยู่ การเคลื่อนไหวก็ต้องมี การเคลื่อนไหวอันได้แก่กรรม แต่ก็อย่าให้มีกรรมชั่ว จงให้มีแต่กรรมดี เพราะกรรมดีคนดีทำง่าย แต่คนชั่วทำได้ยาก คนดีทำกรรมดีไม่ปรารถนาผลตอบแทนถึงแม้จะทำกรรมดีอยู่ก็ไม่ชื่อว่าทำกรรม เรียกว่ากิริยา ฉะนั้นพระพุทธเจ้าก่อนจะดับภพดับชาติได้ ก็ถึงพระสัพพัญญุตญาณ ท่านได้สร้างบารมีมาแล้วเป็นอนเนกชาติ มีทานบารมีเป็นต้น ผลสุดท้าย เมื่อบารมีของท่านอึดพอแล้ว จึงละโลกนี้ที่มีกรรมเป็นมูลฐานดับแล้ว ไม่มีเชื้อเหลืออยู่อีกต่อไป

บทส่งท้าย

มนุษย์คนเราก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในจำพวกของสัตว์ทั้งหลาย ที่มีอยู่ในโลกนี้ พร้อมกับนั้นสัตว์ทุกๆประเภทต่างก็เกลียดทุกข์ ดิ้นรนเพื่อแสวงหาความสุขตามปรารถนาของตนๆ แต่ความสุขที่เขาเหล่านั้นต้องการอาจไม่เหมือนกัน เพราะความแตกต่างในฐานะชั้นภูมิของเขาเหล่านั้นไม่เหมือนกัน ความหวังและความปรารถนาที่ว่่านั้นแล มันเป็นเรื่องดีจึงควรให้เขาเหล่านั้นรักโลกนี้อันเต็มไปแล้วด้วยกองทุกข์ ให้เขาเสื่อมเสียจากทุกข์เหล่านั้นเป็นพักๆ ไป แล้วเขาก็เห็นว่าโลกนี้เป็นสุข ความเสมอภาคของสัตว์เหล่านั้น นอกจากจะมีความแก่ ความเจ็บ ความตายแล้ว ยังมีทุกข์มีสุขประจำ มีการหลับการนอน การร้องไห้ และหัวเราะเพื่อแก้กั้ม ก็มีแก่สัตว์ทั่วไป ข้อสำคัญคือการสืบทอดเพื่อเป็นมรดกตกทอดมาให้แก่คนอื่นสัตว์อื่น เพื่อสร้างทุกข์ของโลกนี้ให้เจริญสืบไป หรืออาจเพื่อเป็นรังเรือนทุกข์ในอนาคตแก่ตนเองอีกด้วยก็ได้สัตว์ทั้งหลายเกิดมาแล้วล้วนแล้วแต่เล็งผิดเป้าหมายของตนทั้งนั้น โดยเฉพาะคนเราแล้วพลาดมากเป็นพิเศษ คือมีความต้องการไม่แน่นอน ปรารถนาสิ่งใดเมื่อได้สิ่งนั้นมาตามปรารถนาแล้ว แทนที่จะอึ้งจะพอแก่ความต้องการแล้ว แต่ก็ยังไม่พออีก สิ่งที่ได้มากลับเป็นของที่ไม่จุใจไปอีกแล้ว มันหิวไม่อิ่มอยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ ฉะนั้นคนเราจึงยุ่งและทุกข์มากกว่าสัตว์เหล่าอื่นเป็นไหนๆ ถึงแม้จะมีข้อกฎหมายและระเบียบบังคับอย่างเฉียบขาด แต่ก็ยากที่จะเอาให้อยู่ได้พร้อมกันนั้นสิ่งที่ผู้ประมาทแล้วไม่ค่อยคำนึงถึงเลย คือความแก่และความตายค่อยๆค่อยๆตามหลังมาอย่างเงียบๆ หากมันได้โอกาสเมื่อไรแล้ว มันจะตะครุบพิศเหวียงเอาอย่างไม่มีการปราณีเลยทีเดียว มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฉลาดเฉลียวแหลมกว่าเพื่อนมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายแทนที่จะนำเอาความฉลาดเฉลียวแหลมนั้น มาใช้สร้างความสุขความเจริญให้แก่ตนและคนอื่น กลับมาสร้างทุกข์เดือดร้อนให้แก่ตนและคนอื่นสัตว์อื่นไปเสียฉิบ สู้ความแหลมของหนามทุเรียนไม่ได้ ซึ่งมันมีไว้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น แต่ใครอย่าไปแตะต้องมันนะ แล้วก็อย่าไปใกล้ต้นมันเวลามันหล่น

คนเราเป็นสัตว์ร้ายกว่าเขาทั้งหมด เกิดมาเพื่อทำลายโลกแท้ เริ่มต้นแต่สืบทอดมนุษย์มาเพื่อให้มาตาย เมื่อเกิดมามากๆ ตามไม่ทันก็คิดทำลายล้างผลาญกัน เมื่อใช้อาวุธที่มี

ประจำตัวของแต่ละบุคคลทำลายกันไม่ทันกับความต้องการ ก็คิดสร้างอาวุธที่ร้ายแรง
ประหารกันตามทีละเป็นร้อยๆพันๆ ใครว่ามนุษย์เกิดมาสร้างโลกให้เจริญนั้นไม่จริง
ความจริงแล้วจะสร้างความเจริญให้เฉพาะแก่ตัวเองและหมู่คณะในวงแคบๆ ของตนเอง
หรือเฉพาะสถานที่ที่ตนต้องการเท่านั้น แต่มันไปทำลายบุคคลอื่นและสถานที่อื่นให้
เดือดร้อนราบเรียบไปหมด สมัยนี้ผู้ที่เกิดมาหาความสุขเพื่อตนและหมู่คณะของตน
พอแล้ว คิดอิจฉาริษยากันอื่นไม่ยักให้เขามาเกิดอีกด้วย คนผู้เห็นแก่ตัวมองพุทธศาสนา
ในแง่ร้ายว่า สอนให้คนอยู่กับที่ไม่ก้าวหน้า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ให้กำเนิดศาสนา พระองค์
ทรงพิจารณาเห็นความเสื่อมโทรมของโลกโดยพระปัญญาอันชัดแจ้งแล้ว จึงทรงสละ
ความสุขของพระองค์ทุกๆวิถีทางเพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลก ทรงอาศัยพระมหากรุณา
อันยิ่งใหญ่ แล้วทรงตั้งพระหฤทัยอนุเคราะห์ แนะนำพร่ำสอนเวไนยสัตว์ ให้ปฏิบัติเป็น
ผู้เสียสละตามพระบาทยุคล

ผู้ไม่หลงผิด ปฏิบัติติดตามคำสอนของพระองค์แล้ว ย่อมได้รับความสุขความเจริญทั้งแก่
ตนและบุคคลอื่น ได้ชื่อว่าพระองค์เกิดมาเพื่อทำโลกนี้ให้เจริญด้วยสติ อันเป็นที่
ปรารถนาของเหล่าประชาสัตว์โดยแท้จริง

.....

คัดลอกมาจาก

<http://www.dharma-gateway.com/>